

(המשך מעמוד 44)

מנהיג פרוסוביטי זה היה בחשאי אחד מראשי אירגון הסודר הנחשב. משתרי ברית המועצות באש"ף הם שחיבלו במשך השנים בכל דושיח ישראלי-פלסטיני, שלא עבר בצינורות קומוניסטיים. בדרך זו מנעו כמה מצעדיהם השלום החשובים ביותר מצד אש"ף, ותרמו את תרומתם לתוכניות אריאל שרון.

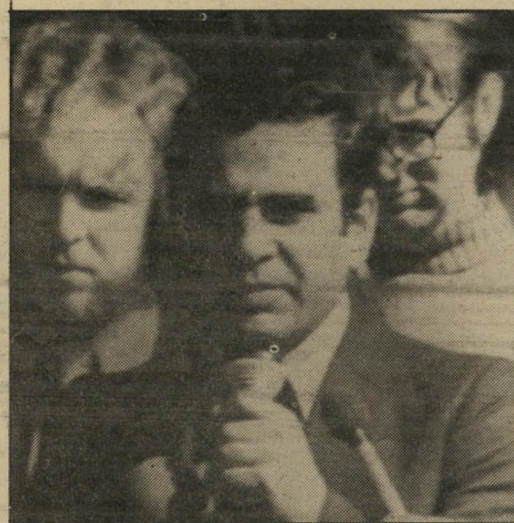
עתה, כביירות הנצורה, יכול היה ערפאת להתעלם מכך. הערבים הכוזבים, ברית המועצות לא נקפה אצבע, הסורים בגדו. הוא היה חופשי — והוא ניצל את החופש הזה בשורה של צעדים דרמטיים.

צעדים בלב המצור

הראשון בא בעיקבות גילויי דעת. שפירסמו שלושה מן היהודים הגדולים ביותר בעולם: פיארי מנדסי פראנס, מי שהיה ראש-ממשלת צרפת, פיליפ קלוצניק, מראשי היהדות האמריקאית, והד"ר נחום גולדמן, מי שהיה נשיא ההסתדרות הציונית ומייסד הקונגרס היהודי העולמי, שנפטר בימים האחרונים של תשמ"ב. בהצהרה זו, שתואמה מראש עם סרטאוי ושנוסחה בהשתתפותו, יצאו השלושה בדרישה להכרה הדדית בין ממשלת ישראל ואש"ף, על בסיס של זכות ההגדרה העצמית של שני העמים.

הצהרה זו פורסמה ב-2 ביולי בעיתון לה מונד (בגליון הנושא את תאריך יום-המחרת), יחד עם תגובתו החיובית של סרטאוי, שגם היא תואמה מראש.

בו ביום קרא ערפאת לנציגי העיתון הצרפתי

סיד חמאמי: טאח עלי-י אבונידאל

כביירות, ומסר לו כיחמתו הצהרתית-מיכה במיסמך זה.

למחרת היום עשה ערפאת מעשה מהפכני עוד יותר. בפעם הראשונה הסכים להעניק ראיון לעיתונאים ישראליים. חברי מערכת העולם הזה, היתה זאת פניה ישירה לדעת-הקהל הישראלית ולמחנה-השלום הציוני, שאותו העלה בדבריו על נס.

מעולם לא עשה ערפאת אקט אישי כה דרמטי בכיוון של הכרה בישראל.

באותו ראיון פירט ערפאת את שורת ההחלטות של אש"ף, המהוות הכרה בישראל והנושאות בחובן את הנכר נות לעשות שלום עם ישראל, שיכלול את הקמתה של מדינה פלסטינית בחלק מן הארץ.

ב-13 ביולי השמיע סרטאוי, באיחור של חודש, את ההצהרה שהתכוון למסור קודם לכן, בשם אש"ף הודיע כי האירגון מוכן להכרה הדדית רשמית עם ישראל. הוא גם קבע כי הסעיפים השליילים באמנה הפלסטינית בוטלו זה מכבר, מאחר שכל ההחלטות של המועצה הלאומית, שהת-קבלו ברוב הדרוש, והסותרים את סעיפי האמנה, משנים אותה אוטומטית.

בעיקבות הצהרה זו הופיע סרטאוי בשורה של מסרי בות-עיתונאים, ברחבי אירופה, לצידם של אישים של מחנה-השלום הציוני בישראל, וחזר בהן על הודעתו.

ב-16 ביוני העניק האחד אדחפן, אחד מראשי אש"ף, ראיון ל"העולם הזה" והודיע באמצעותו, חריג-משמעות, כי אש"ף מוכן להסיר סיק את כל פערות-האיבה נגד ישראל (המוגדרים כישראל כפועל-חורג) כרגע שתקויים ההכרה ההדדית בין ישראל ובין האירגון.

כמה ימים לאחר מכן קיבל ערפאת את פניהם של פול מקקלוסקי ועמיתיו, חברי בית-הנבחרים של ארצות-הברית, ומסר להם הצהרה בכתב שבו הודיע כי אש"ף מקבל על עצמו את, כל החלטות האו"ם הנוגעות לענייני הפלסטיני. ממשלת ארצות-הברית מיהרה לטעון כי אין הצהרה זו מספקת. מאחר שלא הוכרה בה בפירוש החלטת מועצת-הביטחון 242.

אולם מבחינה עקרונית לא היתה כל חשיבות לכך: כל החלטות האו"ם מבוססות על ההכרה בישראל, שהיא עצמה קמה בתוקף החלטה של האו"ם.

לכסוף הזמין אליו ערפאת כתב של לה מונד הצרפתי, ועמד על כך שיהיה זה כתב ישראלי דווקא. בראיון שהעניק לאמנון קפליק, צבר ירושלמי, חזר ערפאת חריג-משמעות על נכונותו לשלום עם ישראל והכרה הדדית, והוסיף נקודה רבת-משמעות חדשה: ההצעה לכנס אחרי המלחמה, באירופה, סימפוזיום של הוגי-דעות פלסטיניים, ישראלים וערביים, כדי לבדוק מחדש את האמנה הפלסטינית ולהציע את השינויים הדרושים בה.

היתה זו פנייה ישירה אל דעת-הקהל הישראלי, אך אף עיתון ישראלי, אחר, מלבד "העולם הזה", לא פירסם את נוסח הראיון הזה.

אם קיווה ערפאת כי הצהרות אלה ישרו את החרם האמריקאי על האירגון, הוא התאכזב. ארצות-הברית, שהיתה שותפה נאמנה למלחמתו של אריאל שרון בלבנון, טענה שכל ההצהרות האלה אינן מספיקות. היא נשארה דבקה בהתנגדותה המוחלטת לאש"ף.

נשאלה שוב השאלה: מדוע לא הכריז ערפאת בבירות הכרזה פשוטה שהוא מכיר בישראל ומקבל את ההחלטה 242, כפי שדרשו — כביכול — האמריקאים?

גם בבירות פעל ערפאת במיסגרת של מיגבלה מסור יימת: הוא לא רצה להצהיר שם הצהרות שלא הסתמכו בפירוש על ההחלטות הקודמות של המועצה הלאומית הפלסטינית. היו לו לפחות שתי סיבות לכך: השמירה על הליגאליזם של מוסדות אש"ף, ואי-הרצון לעזור את הרושם כאילו הוא נכנע ומצהיר בבירות המכותרת הצהרות שלא השמיע קודם לכן, כדי למלט את נפשו. לכן הקפיד להצביע שוב ושוב על ההחלטות הקודמות של המועצה.

על כל אחת מהצהרות ערפאת בבירות ניתן להעמיד תל של פילופוסים בעד ונגד. אך העובדה הפשוטה היא כי בבירות הנצורה עשה והשמיע יאסר ערפאת דברים חד משמעיים לחלוטין על השלום וההכרה הדדית.

שדרת המסע הארוכה

במסיבת-העיתונאים הראשונה שנתן ערפאת בהגיעו לאתונה, בדרכו מבירות, שאל אותו עיתון נאי מערבי אם דרכו אינה מזכירה לו את "המסע הארוך". כוונתו היתה למסע הארוך של מאו טסה-טונג, המהפכן הסיני, שלחם במשך דור שלם על השליטון בארץ-הענק. באמצע שנות ה-30, כאשר הובס עליידי הממשלה הימנית של צ'אנג קיי-שק, ביצע מאו את אחד מפילאיה-היסטוריה, שריתק את דמיון העולם כולו, הוא הוביל את לוחמיו במסע רגלי מפרך, תוך קרבות בלתי-פוסקים, במסע של 9000 קילומטרים שארך שנים, אל מעוז חדש בצפון המדינה. מסעם האיש של יאסר ערפאת ועמיתיו דומה זה מכבר למאורע זה. תנועת פת"ח נולדה בכוחית, עברה לקאהיר, משם לדמשק, משם לעמאן. אחרי, ספטמבר השחור של 1970 עברה ללבנון. עתה נדרה משם ליעדים חדשים. הן פלסטיני הנווד, שבא במקום היהודי הנווד, שוב אחז במקל-הנודדים.

אך יש משמעות שניה לזימוי המסע הארוך. מבחינה מסוימת, נמצא העם הפלסטיני כוזו במסע ארוך בנפח האיריאולוגי — מסע המוביל מן העמדה הנוקשה ההיסטורית, המוקפאת ב"אמנה הפלסטינית", אל הפשרה ההיסטורית, שפיררשה הנשמת והמאוויים הזאומיים במדרג נה פלסטינית עצמאית, בגדה המערבית וברצועת-עזה, שאינה יכולה לקום אלא בהסכמת ישראל ותוך שדום עיכומ.

העם הפלסטיני צועד בשדרת-מסע ארוכה, מפורזת ומתמשכת. אין הוא צועד בסך, לקולו של מתופף דיך-סטורי, ולא בצעד אחיד. יש המקיימים ויש המאחרים. בראש-השדרה צועדים האנשים האומרים בפה מלא שפני העם להתפייסות היסטורית עם ישראל, ולהסדר שלום שיתבסס על דריקים של שני עמיתיהם בשתי מדינות לאומיות, ישראלית ופלסטינית. זו בצד זו, לאורך גבולות ה-4 ביוני 1967, הם מוכנים להצהיר שזהו ההסדר הסופי.

הנציג הבולט ביותר של חילי-חלוק זה הוא עיצאם סרטאוי, בשטחים הכבושים מושמעת דיעה זו באומק-לב עליידי אישים כמו אליאס פרייג, בבית-לחם ורשאר אלי שווא בעזה. אך רבים בקרב אש"ף, בפזורה ובשטחים הכבושים, דוגלים עתה בממנה זו, ופועלים מאחורי-הקלעים כדי שתתקבל רשמית ומפורשות במוסדות המוסמכים של אש"ף.

בקירבה רבה לחילי-חלוק זה צועדים רוב מנהיגי פת"ח, בהנהגת יאסר ערפאת. הם דוגלים באתה הדיעה עצמה, אך הם רגילים להוסיף את משאלתם כי אייפסם בעתיד, בדורות הבאים, יוותרו שני העמים מרצון על מדינותיהם ותקום המדינה המשותפת אשר תאחד את הארץ כולה. את המישאלה הזאת עשה ערפאת, למשל, בחלק המוסרט של הראיון שהעניק לחברי מערכת העולם הזה.

אין משמעות רבה לדברים אלה, כאשר נאמר בפירוש שהדבר יכול להתבצע רק מרצון, בהסכמת שני העמים, בדרכי שלום. מכיוון שבעתיד הנראה-לעין אין כל סיכוי לכך, נראית מישאלה זו יותר כטקסטי פסיכולוגי כדי לר-כוש את ליבם של הצועדים בחלק האחורי של שדרת המסע, המתקשים עדיין להעלים סופית את חלוקת-הארץ. מאחורי קבוצה מרכזית זו צועדים אנשים כמו ג'ורג' חבש וגאני חותמה, ראשי החזית העממית והחזית הדמוקרטית, אלה קיבלו השנה את מנהיגותו של ערפאת, ונראה כי גם קיבלו את רעיון הפיתרון הדו-מדיני. אך הם מדבי

רים עדיין, ספק ברצינות, ספק מן השפה ולחוץ, על רעיון "השלבים" — תחילה תקום המדינה הפלסטינית בגדה וברצועה, אך אחרי שלב זה יתנהל מאבק מהפכני לאיחוד הארץ.

בסוף השדרה צועד — או עומד קפוא על מקומו — חילי-המאסף הפלסטיני — אותם שלא שכתו דבר ולא למדו דבר, הדוגלים באמנה הפלסטינית כלשונה, אלה הם סוכני המישטרים הערביים הקיצוניים, אנשי הסירוב המוחלט, טרוריסטים חסרי-תקנה כמו אבונידאל ודומיו, קנאים ורומנטיקאים.

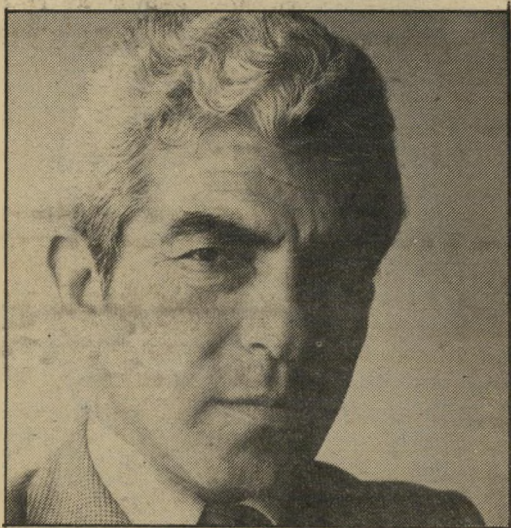
ממשלת-ישראל מסתכנת בשדרת-מסע זה במשקפת, ומפזזת את תותחיה על החזק הקירמי.

אין היא חוששת מפני אנשי-הסירוב, אלה יכולים, לכל היותר להטריד את ישראל בפיגועים חסרי-שיבות, למעשה הם משרתים את בגין ושותפיו, כי כל מעשה זווה פלסטיני עוזר להצדיק את סיפוח הגדה והרצועה, כשם שההתנשקות בשגריר הישראלי בלונדון, שבוצעה עליידי אבונידאל, סיפקה לאריאל שרון את העילה למלחמה. ואילו כל הצהרה ומעשה, המביעים את הרצון לשלום ולהסדר, פוגעים בסיפוח ומשבשים את תוכניותיהם של בגין ושרון.

המסקנה היא פשוטה ומעשית: יש להשיג תמש בתותחים כדי לערוף את שדרת-המסע ולחסל את הכוחות והמתונים באש"ף, וכיניהם יאסר ערפאת עצמו. מבחינה היסטורית, זאת היתה המטרה האמיתית של מלחמת-הלבנון.

אידיאולוגיה וגיאוגרפיה

אן יצעד העם הפלסטיני מבירות? לאן יפליג יאסר ערפאת? השאלה אינה גיאוגרפית, אלא אידיאולוגית.

עיצאם סרטאוי: מועמד להירצח

אך במיקרה זה, ניתן לאמר כי האידיאולוגיה היא עניין של גיאוגרפיה.

היא מתמצית בשני שמות: דמשק וחוניס. דמשק היא בירת-המלחמה, תנאים היא בירת-השלום.

החלטה להקים את המרכז החדש של אש"ף בדמשק — שם כבר קיימים מוסדות מקבילים לכל מוסדות אש"ף — היא הכרעה להמשכת המאבק המזוין, תחת פיקוח סורי, יהיה בה, לפחות, ויתור על כל עצמאות מדינית של אש"ף והימנעות מהליכה בדרך השלום. כי סוריה רוצה באש"ף שיהיה מכשיר עיוור בידה, להשגת יעדיה הלאומיים. אף שלום עצמאי של הפלסטינים לא נכלל בחשבונם.

ואילו תנאים היא אחת מבירות-השלום הערביות. מנהיגה, אליחביב בורגיבה, היה המנהיג הערבי הראשון שהעז, עוד ב-1965, להציע בנאום במחנה-הפליטים ביריחו שהערבים יכירו בישראל ויסתדרו עימה. רק מנהיג אחד אחר בעולם הערבי — חסן ה-2 מלך מארוקו — נקט עמדה דומה.

עמדת בורגיבה היא שעל הפלסטינים לקבל — במארחר — את החלטת החלוקה של עצרת האו"ם משנת 1947, המעניקה לגיטימיות הן למדינה היהודית, הן למדינה ערבית בפלסטין. גם בורגיבה ידע, כמובן, כי במציאות הנוכחית רק גבולות ה-4 ביוני 1967 יכולים לשמש בסיס להסכם תוניסיה עזרה לסרטאוי במאצו לגשר בין אש"ף לארצות-הברית, כפי שפעלה במשך השנים פעמים רבות מאחורי הקלעים למען השלום.

אם יקבע ערפאת את מרכזו הקבוע בתוניסיה, שאינה עבר גם מרכז הליגה הערבית אחרי נידוי מצרים, פירושו של דבר הוא הכרעה חריג-משמעות להתקדמות בדרך-השלום.

כבר למחרת הציאה מבירות חלקה הוויכוח על הכרעה זו. נאיה חותמה השמאלני וצלחא ("אבו-יאד") חלף תבעו לרכז את אש"ף בדמשק. ערפאת התעלם מהם.

אין שמץ של ספק כי שערפאת הסיק את הלחץ מן המלחמה, ושהגיע למסקנה כי על אש"ף להתקדם בדרך המדינית. כבר בחניית-הביניים באתונה דיבר לראשונה על האפשרות להקמת ממשלה פלסטינית זמנית — מוסד שעצם הקמתו יעיד על הרצון להשגת שלום של פשרה.